

Värmdö kommun

Besöksadress: Skogsbovägen 9–11

Postadress: Värmdö kommun

134 81 Gustavsberg

08-570 470 00

varmdo.kommun@varmdo.sewww.varmdo.se

Riktlinje för pedagogiska måltider i förskola

Dokumenttyp	Riktlinje
Diarienummer	2024FSN/0066
Lagstadgat styrdokument	Inkomstskattelag (1999:1229), skollag (2010:800), Föräldrabalken (1949:381).
Ersätter styrdokument	
Aktualitetsprövning	Vid ny/förändrad lagstiftning och/eller praxis
Ansvar	Förskolenämnden
Beslutsnivå	Förskolenämnden
Beslutsdatum	2024-10-17

Syfte

Riktlinjerna är framtagna i syfte att skapa ett gemensamt förhållningssätt i kommunens verksamheter när det gäller pedagogiska måltider.

Målgrupp

Riktlinjen gäller för personal med tillsynsplikt i förskola i egen regi som rektor beslutat ska delta vid en pedagogisk måltid. Pedagoger, specialpedagoger, förskollärare, barnskötare, personliga assistenter, resurspersoner och rektorer är exempel på personal med tillsynsplikt.

Grundläggande bestämmelser

- 61 kapitlet 3§ inkomstskattelag (1999:1229) om bestämmelser kring kostförmån.
- Rättslig vägledning 2024, Skatteverket om undantag från kostförmån.
- Nationella riktlinjer för måltider i skolan 2019, Livsmedelsverket definierar pedagogisk måltid.
- Förarbeten till nya skollagen, Prop. 2009/10:165 om att skolmåltiden är en del av utbildningen.
- 3, 15–16 §§ arbetstidslag (1982:673) om rast och måltidsuppehåll.
- 6 kapitlet Föräldrabalken (1949:381) om vårdnadshavares tillsynsansvar som övergår till kommunen eller den enskilda huvudmannen (i praktiken förskolan) under den tid barnet befinner sig i förskolan.

Begreppsdefinitioner

Pedagogisk måltid: Pedagogisk måltid innebär att personal under schemalagd arbetstid äter tillsammans med barnen och har tillsynsskyldighet. Den pedagogiska måltiden kan innefatta frukost, lunch, mellanmål och fruktstund.

Tillsynsskyldigheten innebär ett ansvar för hela måltidssituationen, från att barnen kliver in i matsalen tills de lämnar. Syftet med den pedagogiska måltiden är att personal ska vara med och bidra till en lugn och rofylld miljö och vara en förebild i matsituationen.

Skolmåltiden ska ses som en del av utbildningen i förskolan¹. Det finns därmed ett uttalat pedagogiskt syfte med måltiden vilket förutsätter att personal interagerar med barnen. Måltiden är ett tillfälle att umgås och en möjlighet för pedagoger att bygga relationer med barnen. Måltiden kan exempelvis användas till att väcka nyfikenhet på mat, vad som händer i kroppen när vi äter eller varför vi behöver en varierad kost. Andra samtalsämnen kan handla om odling, ekologi, livsmedelsmiljöpåverkan, matematik, kultur, samhälle och demokrati.²

Måltidsuppehåll: Måltidsuppehåll innebär att medarbetaren äter på arbetstid utan någon efterföljande rast.

¹ Prop. 2009/10:165.

² Livsmedelsverkets nationella riktlinjer för måltider i skolan (uppdaterad 2023)

Rast: Rast är ett avbrott i det dagliga arbetet där personal kan välja att lämna verksamheten under en begränsad tid.

Specialkost: Måltid som är anpassad efter kostrelaterade sjukdomar, matallergi och/eller överkänslighetsreaktioner.³

Anpassade måltider: Måltid som är anpassad efter en persons funktionsnedsättning, etiska ställningstaganden samt religion eller annan trosuppfattning.⁴

Antal pedagoger vid pedagogisk måltid

Rektor beslutar utifrån barnens behov hur mycket och vem i den tillsynspliktiga personalstyrkan som ska delta vid en pedagogisk måltid. Personal utan tillsynsplikt eller som rektor beslutat inte ska delta vid en pedagogisk måltid har inte rätt till pedagogisk måltid. Det kan finnas tillfällen när personal som inte deltar vid en pedagogisk måltid har tillsynsansvar.

Förutsättning för pedagogisk måltid

En förutsättning för att få del av förmånen subventionerad måltid är att personalen har tillsynsskyldighet vid måltiden. Utöver tillsynsskyldigheten ska personal som har pedagogisk måltid i sitt uppdrag:

- skapa en trevlig och aptitfrämjande måltidsatmosfär med ett positivt förhållningssätt till maten,
- äta tillsammans med barnen,
- föregå med gott exempel genom att sträva efter att själv äta en balanserad måltid enligt livsmedelsverkets tallriksmodell samt uppmuntra och upplysa barnen om vikten av en varierad kost,
- äta mat utifrån samma matutbud som erbjuds barnen,
- vid behov ge praktisk hjälp och på olika sätt underlätta för den enskilde att hantera/inta måltiden så självständigt som möjligt,
- hjälpa barnen att fungera i det sociala sammanhang som en måltid innebär,
- uppmuntra till samtal om vad en hållbar måltid är genom att påtala matens påverkan på miljön liksom vikten av att inte slänga mat i onödan,
- uppmuntra barnen att utforska smaker, dofter, färger, konsistenser, nya livsmedel och matkulturer,
- vid ett annat tillfälle än måltidssituationen delge kökspersonal eventuella synpunkter på måltiden och maten som serveras.

Om ovanstående kriterier är uppfyllda är måltiden att betrakta som en pedagogisk måltid. Den subventionerade måltiden är då skattefri.⁵

³ Kost och Närings nationella rekommendationer (2023).

⁴ Kost och Närings nationella rekommendationer (2023).

⁵ Rättslig vägledning. Skatteverket. Undantag från kostförmån.

Andra typer av måltider

Om personal äter förskolans mat utan att uppfylla kriterierna för en pedagogisk måltid räknas den subventionerade måltiden som en förmån och måste förmånsbeskattas. Om personal väljer att ta med egen mat och inte äta av den mat som verksamheten tillhandahåller ska medhavd mat ätas på annan plats än matsalen, exempelvis personalutrymmet. Måltiden sker under rast och räknas inte som en pedagogisk måltid.

Rätt till rast

Eftersom en pedagogisk måltid sker under arbetstid har personal som deltar i pedagogisk måltid rätt till rast i enlighet med Arbetstidslagen⁶. Personal har alltid rätt till rast efter fem timmars arbete.

Måltidsuppehåll i stället för rast

Det kan finnas enstaka verksamheter med förutsättningar som innebär att det är nödvändigt att ersätta lunchrasten med måltidsuppehåll. I dessa fall krävs lokalt kollektivavtal som stämmer överens med detta. Raster kan också bytas mot måltidsuppehåll vid akuta händelser som inte har kunnat förutses av arbetsgivaren.

7

Specialkost och anpassad måltid

Vid pedagogisk måltid har pedagoger rätt till specialkost och/eller anpassad måltid på samma villkor⁸ som barn. Personal som inte äter pedagogisk måltid har inte rätt till specialkost och/eller anpassad måltid.⁹

Avgift

Avgift för pedagogisk måltid fastställs av kontorschefen för Utbildningskontoret. Beräkning av avgiften ska ske i enlighet med prisindex för kommunal verksamhet (PKV). När nytt beslut om avgift har fattats av kontorschef ska beslutet delges Förskolenämnden.

Uppföljning

Utbildningskontorets centrala förvaltning ansvarar för att riktlinjer och tillämpningsrutiner följs upp och revideras i samband med införandet av nya bestämmelser och utifrån gällande praxis samt då behov uppstår av annan anledning.

⁶ Arbetstidslagen §15.

⁷ Arbetstidslagen §3 och 16

⁸ Regleras i Riktlinjer för måltider i förskola ([2023FSN/0016](#)), Riktlinjer för måltider i grundskola och anpassad grundskola i Värmdö kommun ([2023GSN/022](#)), Riktlinjer för kosthållning ([2018KS/0719](#)).

⁹ Livsmedelverkets nationella riktlinjer för måltider i skolan (uppdaterad 2023); Kost och Närings nationella rekommendationer (2023).